Ч. 183. (682.) Львів, неділя дня 19. серпня 1917. Рік III.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

Ціна примірника 10 сот.
На провінції 12 сот.
В зайнятих територіях 4 коп.

політична, економічно-суспільна й літературна часопись. (Редакція: Руська ч. 3).

Виходить що дня рано кромі понеділка.

Умови передплати у Львові:	
На рік	24·— К.
„ півроку	12·— „
„ чвертьроку	6·— „
„ місяць	2·40 „

В краю і державі:	
На рік	32·— К.
„ півроку	16·— „
„ чвертьроку	8·— „
„ місяць	2·70 „

За границю:	
В Німеччині	37 мар.
В Америці	11 дол.
В инших державах	54 фр.

На тернопільській пожарині.

Починаючи від Золочева бачить ся всюди сліди війни, в цілій однакож жостокости виступають вони доперва між Зборовом а Тернополем. Ціла там полоса краю, — скажемо без пересади — се правдива пустиня, заросла бурянами, хоптами, здичіла, німа, сумна і страшна. Глибокі стрілецькі рови, які тягнуть ся сотки кільометрів в ріжних напрямах, дротяві засіки, порозбивані при дорогах автомобілі, купи амуніції і всякого военного матеріялу в безладю розкинені по полях, самітні свіжі могили і цілі нові кладбища — свідчать про сю страшну історичну трагедію, яка розіграла ся на зборівсько тернопільських ґрунтах. Найболючійше врізують ся в душу — згарища осель і сіл, з яких часто не остало буквально нічого, крім купи румовищ. Малинівці, Ярославичі, Зборів, Глядки, Воробиївка випалені цілковито, Озірна, Цебрів, Курівці в більшій части. На тій цілій полосі царює глубокий сум і мертва тишина: не видно людий, не чути голосу звірини, а навіть ніде не мож добачити перелітаючої пташини. Поломані, осмалені, безлистві, передчасно счорнілі дерева надають тому краєвидови ще більшого суму і ще тяжшої жалоби. Серед тої мертвої пустині — одиноким свідком житя — є смужки обсіяних, хлопських ґрунтів. Як той наш хлоп, серед тих дротяних лісів, поміж тими безмежними окопами, серед куль і шрапнелів, які днями і ночами засипали ті ґрунти, — свою ниву зорав, обсіяв і засадив, того понятя не уміємо. Але сам факт свідчить про безмежну любов хлопа до рідної землі, про його невгасаючу віру в будучність, а головно про вагу стану селянського для народу і держави. Підчас коли десятки тисяч морґів обшарів двірських лежать від чотирох літ облогом, — хлоп орав, сіяв і збирав, а плодами своєї праці живив себе і других. На описаній полосі — урожаї дуже слабі, бо ґрунти оброблювано доривочно, потайки, ночами, з нараженем свого здоровля і житя.

На схід від Тернополя, ґрунта, з винятком обшарів двірських оброблені, а урожаї дуже добрі. Тут був зглядний супокій, тому й управа ріллї доковувала ся правильнійше.

Тернопільський повіт до тепер лише в части увільнений з під ворожого наїзду, тому й перегляд доконаного знищеня на разі неможливий, а що гірше, знищене не покінчене, бо на тій безщасній земли відбувають ся дальші военні операції і потягають за собою нові жертви і дальше руйноване. Спалені цілковито, або в значній мірі села Глядки, Воробиївка, Цебрів, Курівці, Денисів, Березовиця велика, — крім того спалили Росіяни всі млини так в тернопільськім, як і в сусідних повітах. Евакуація сіл відбуває ся дальше, признати однакож належить, що обмежує ся вона до найконечнійших случаїв, а евакуованих людий розміщує ся близько в сусідних селах.

Як ціла окресність, так само і столиця поділя, Тернопіль, представляє дуже сумний вид, а все, що писало ся в часописях, не тільки не вичерпує цілої грози знищеня, але далеке є від страшного та правдивого стану. Половина міста, а то львівське передмістє, разом зі старинною церквою над ставом розбита шрапнелями, середина міста, в послідних днях російськими салдатами нарочно і злобно випалена, а остали не нарушені лише передмістя: микулинецьке, за мостом, около огороду і Гаї. Всі склепи і помешканя заможнійших людий салдати вирабували, движимости будьто понищили, будьто вивезли, а що ще остало в місті, то не представляє жадної вартости, бо зістало зужите і зруйноване російськими військами і урядами в часі трехлітної господарки в місті. Щасливим трафом доми всіх українських інституцій, а то Заведене кн. Острожского, Міщанське Брацтво, Народна Торговля, Сокіл, філія Тов. „Просвіта“, Повітове Товариство кредитове, Українська Бурса, Українська ґімназія, остали цілі і ненарушені, лише вирабовано і вивезено склеп „Народної Торговлі“, та біблїотеку і урядженє філії „Просвіти“. Українські інституції безпосередних страт, крім висше наведених не мають, але в часі наїзду всі без виїмку були позамикані і жадної діяльности, навіть по революції не виявляли. Одно лише стоваришенє „Будучність“ підчас цілого часу окупації провадило свою фабрику виробу паперців і туток, та вироби свої масово збувало.

В Тернополи, а тим менше в повіті, нема ще жадних проявів нового житя, все остає під вражінєм послідних страшних подій. В місті не видно торговельного руху і нічо не можна дістати, лише безкарно цвите торговля рублями, на яку кинули ся всякого рода военні гієни. Староство розпочало вправді урядоване, однакож на разі не проявляє тої енерґії, яка спеціяльно потрібна в так тяжко навіщенім повіті,

Віднова культурного і політичного житя серед Українців в Тернополи, яке в часах передреволюційних було досить широке і інтензивне, на разі рівнож ще не наступила, бо горстка інтеліґенції, яка є на місци, ще надто прибита, зденервована, а головно в нових обставинах не зорієнтована.

В часі побуту посла Дра Голубовича в Тернополи відбула ся конференція місцевої укр. інтеліґенції, на якій постановлено приступити безпроволочно до віднови діяльности всіх українських орґанізацій в місті, а також скликати в вересни с. р. до Тернополя збори інтеліґенції і свідомійших селян з повіту, та обговорити на тих зборах справи орґанізаційні, економічні і політичні.

Дня 10. серпня с. р. відвідав місто Тернопіль намісник ґр. Гуйн. В його товаристві знаходив ся президент Централї для відбудови краю Гербст і шеф секції, радник двора Інґарден. Їдучи до Тернополя автомобілями, мали вони нагоду оглянути знищену подіями военними околицю і місто. Екси. Намісник заявив, що такого страшного знищеня нігде в краю, навіть в околиці Горлиць не бачив. На жалоби і жаданя українського наделеня, в якого імени явив ся на авдиенції у Намісника посол Др Голубович, Др Вітошинський, проф. Боднар і о. Бон заявив п. Намісник: що правительство є свідоме своїх обовязків зглядом населеня і тому безпроволочно приступить до відбудови міста Тернополя і сіл в повіті, а головно до витвореня услівий перезимованя і житя для тих людий, що остали без даху над головою; 2) що на основі конференції з німецьким командуючим ґенералом устануть дальші реквізиції, 3) що евакуовані зістануть на свої місця привернені сейчас, як лише на то згляди військові позволять, 4) що школи публичні зістануть по евакуаціях в місті Тернополи відкриті. — Просив в кінци, щоби на людність впливати успокоююче, та запевнив, що правительство не занедбає нічого, щоби вигоїти рани війною нанесені і витворить політичні услівя для дальшого, супокійного розвитку українського народу в Австрії.

Про настрої — серед інтеліґенції і селянства, та про житє під інвазією, в освітленю очевидно тих очевидців, які мені про те оповідали, розкажу другим разом.

Др Ізидор Голубович.

О свободу слова.

Як довідуємо ся з урядового оповіщеня, оноді при участи мінїстра внутрішних справ ґр. Тоґенбурґа відбуло ся засідане правничої комісі палати послів, якої предметом була широка дебата над внесенєм посла Ценкера і тов. в справі знесеня політичної цензури. Посол Ценкер складав подрібний звіт і сказав між иньшим: Заздалегідь треба відріжнити цензуру військових справ, (яка є загально признана і потрібна з огляду на теперішні відносини) від цензури політичної.

Початок політичної цензури приніс нам сумної памяти кабінет ґр. Штірка, в наслідок чого була неможлива, прямо виключена не лиш всяка політична дебата, але не вільно теж було говорити про ніякі адміністраційні зарядженя, ні критикувати їх. Така далеко посунена і неузасаднена військовими зглядами цензура продовжала ся, хоть президент мінїстрів Клям-Мартініц на вступі свого правлїня, обіцяв її усунути.

Таке упослїдженє преси мало лише ті успіхи, що публична опінія в державі і поодиноких краях була цілковито здезорієнтована, а по за межами держави, особливо у ворожих краях поширювали ся наскрізь невірні вісти про внутрішні відносини в Австрії. Посол Ценкер звернув ся з запитом до представників правительства, яка є компетенція і орґанізація цензури; бож чи не кожда днина приносить нові докази, що в тій справі є велика неясність ба й безголовє.

Опісля піддає оцїнці правні основи розпорядку цілого кабінету з дня 21 липня 1914 року, яким-то введено в житє політичну цензуру і рішучо перечить, щоби закон з 5 мая 1869, на який згаданий розпорядок поликує ся, предвиджував і допускав подібні виїмкові зарядженя, хотьби лиш часово і місцево. Так виявляє ся, що цензура є *незгідна з законом*, не відповідає цїли, а що більше: вона є шкідлива.

Тому референт ставить внесене:

1) *Зносить ся політичну цензуру, а вводить ся знов в житє пресовий закон.*

2) Взиває ся правительство, щоби починило предложеня в справі законного управильненя, військової цензури в часі війни. Мінїстер Тоґенбурґ обстоюючи за потребою цензури з військового становища і в справах заграничної політики, признає, що цензура в справах внутрішньо-політичних може бути обмежена до тих случаїв, в яких інтервенція була би конечна вже й після карного закона, або коли ходить о ділане на заграницю.

По промовах ще кількох послів ухвалено одноголосно внесене:

Взиває ся правительство, щоби зараз знесло політичну цензуру, введену розпорядком з дня 25 липня 1914. В. з. д. ч. 158 для цілої держави.

В той спосіб правнича комісія палати послів зробила перший рішучий крок для усуненя тої змори, що від трьох років повисла над пресою нашої держави, що давила кожде вільне слово і кожду вільну думку. Змора та особливою прибавкою відбивала ся всім своїм тягаром і на українській пресі. В архівах українських редакцій зберігають ся пребогаті збірки документів до історії цензури, виконуваної на українській пресі за послідні три роки. Скільки приходилось українській пресі витерпіти за той час, може справедливо оцінити і наша суспільність, якій так часто доводилось оглядати українські часописи з... білими сторінками.

Мирове посередництво папи.

Ще в р. 1915. звернув ся був папа Венедикт XV. з письмом до керманичів воюючих держав, в якім заклинав їх, щоб поклали конець взаїмній різні і не доводили Европи до самовбийства. Се письмо однак остало без прихильного відгомону. Так само не приніс успіху другий папський поклик до мира, проголошений в святочній промові до колеґії кардиналів.

На днях звертаєть ся голова католицької церкви втрете до мордуючих себе народів Европи і втрете несе їм галузку мира. Сим разом виступає вже папа перед воюючими державами з конкретною предлогою, подає вже від себе умови, на яких так бажаний всіми мир міг би бути заключений.

Доси офіціяльний зміст папської мирової ноти ще не оголошений. Після донесень однак орґанів, що стоять в близьких зносинах з ватиканськими кругами, папські умови мира мають бути такі: 1) загальне розоружене, 2) утворене трибуналу, який судив би міжнародні непорозуміня і 3) свобода моря. Се мають бути загальні умови трівкого мира на будуче. З окрема для полагоди теперішного світового конфлікту пропонує папа: привернене самостійности Бельґії, Сербії і Румунії; за ціну опорожненя Німцями Франції зворот німецьких кольоній; спільна відбудова Бельґії; жадних анексій і відшкодовань; полюбовна полагода питаня що до Альзації і Льотариньґії, полудневого Тиролю, Триденту і Трієсту; успішна полагода польського і вірменського питаня.

Яка доля стріне отсей третий виступ папи в користь мира? Чи така, як перший і другий? Є дані припускати, що ні. Думаємо, що папа не виступав би перед воюючими державами з конкретними умовами, не маючи хоч слабої надії на прихильне приняте його предлоги. Перший і другий раз — се було тільки візване, напімнене. Тепер вже конкретна предлога. Наражувати ся в такім випадку на „компромітуючу“ невдачу жаден політик (а таким є Бенедикт XV. з своїм секретарем, кардиналом Гаспарім) не буде. Перед таким кроком мусів папа „провірити ґрунт“ по одній і по другій боці. За сим промовляє ще й те, що ноту доручено італійському правительству через анґлійського амбасадора при Ватикані. Виходилоби, що анґлійське правительство бодай не вороже мировій предлозі.

Як би там не було, виступ папи є великим кроком вперед в дорозі до мира, хто знає, чи вже навіть не досить близького. Навіть найбільш воєвничі живла мусять числити ся з загальною нехітю до війни, яка проявляєсь в усіх воюючих державах, останними часами найяскравійше в Росії, Італії і Анґлії (противоєнна резолюція анґлійських робітників).

Як предсказувано вже нераз так здаєть ся на те і виходить: війну закінчить компроміс.

Не буде ні побідників, ні побіджених. Се очевидне також з ноти Венедикта XV.

Російські „Ради“ тратять на стійности.

(Укр. Б.). СТОКГОЛЬМ, 15. серпня. Кореспондент Українського Бюра телеґрафує з Петрограду: Керенський мав в приватній розмові з високопоставленою політичною личностю заявити, що всякі „Ради“ (Совєти) тратять що-раз більше на стійности, супроти чого авторітет правительства зростає з дня на день. Керенський мав також сказати, що на будуче правительство в многих случаях не питати ме їх о раду, як се доси водилось.

Українські селяни платять новий податок.

(Укр. Б.). СТОКГОЛЬМ, 16. липня. З Харкова доносять: Побираючі на Україні податки заявляють, що українські селяни з великою охотою й готовістю платять новий податок по 20 копійок від гектара. Побір сего податку постановлений У. Ц. Радою в тій цїли, щоби прийти в поміч найконечнійшим потребам нової української держави.

Сепаратистичні струї в російській армії.

(Укр. Б.). СТОКГОЛЬМ, 16. серпня. Сепаратистичний рух в українських полках зростає. Російська преса, яка щойно наспіла до Швеції, приносить масу подробиць про той рух, який не ограничуєть ся лиш на Україну, але розширюєть ся на московську Росію, Фінляндію, а навіть Сибір. Саме тепер утворено український полк, який прибрав собі назвище президента українського парляменту Михайла Грушевського.

Південно-російські зелїзниці українізують ся.

(Укр. Б.). СТОКГОЛЬМ, 16. серпня. Київський кореспондент Українського Бюра доносить: Київська Центральна Рада має намір взяти всі зелїзниці південної і південно-західної Росії в своє посїдане. Невдовзї має в Харкові відбутись конґрес зелїзничників Українські делеґати, возьмуть в конґресі участь як заступники українського правительства, одержали вже потрібні в тім ділї вказівки.

Богатство російських монастирів.

(Укр. Б.). Петроградський кореспондент Українського Бюра доносить: Після щойно оголошеної статистики, находить ся в Росії під сю пору около 100.000 монахів в яких посїданю є: 36 монастирів по 50 гектарів (десятин) землї, 57 монастирів по 100 гект., 368 по 500 гект., 94 по 1000 гект., 59 по 1000—3000 гект., 12 по 3000—5000 гект., 7 по 5000—10000 гект, 6 понад 10000 гект. Монастир Соловодск (над Білим морем) посїдає 66000 десятин, що рівнаєть ся 660 квадр. км. Дуже богато монастирів має по містах заїздні доми (готелї), склепи і доми до винайму. Монастир Олександер Невський прим посїдає в Петроградї більш чим 30 наємних домів, 40 склепів і т. д. В Москві належить до монастирів 146 наємних домів і 32 гостинницї. Капітали російських монастирів сягають висоти 75 міліонів рублів (около 200 міліонів франків).

Заспокоєне культурних потреб України.

Мінїстер народної просвіти А. А. Мануїлов предложив до затвердженя Тимч. Правительства проєкт закона про заспокоєне культурних потреб України. В проєктї вказуєть ся, що виїмкові обставини, серед яких знайшло ся жите ґуберній, які входять в склад київського учебного округа, приневолюю міністерство занятись культурними потребами України, причім в першій мірі треба на рахунок держави оснувати дві ґімназії з українською викладовою мовою. В університетї св. Володимира треба оснувати чотири катедри по українознавству: української мови, української літератури, української історії і катедру західно-руського права при правничім видїлї. Кромі того із середників державної каси слїд давати субсидії на видаване учебників в українській мові і підмоги ріжним культурним інституціям. Всї обмеженя що до отвираня українських бібліотек і доповненя бібліотек київської ґубернії книжками в українській мові, мають бути знесені, причім київській міській бібліотецї дотично закупу і доповненя книжками мають бути признані однакові права з публичною бібліотекою. („Посл. Новості“).

Війна.

Завзяті російські протинаступи в Карпатах. — Успіхи Німців на Заході.

Бої на італійськім фронтї.

ВІДЕНЬ. З воєнної пресової кватири доносять: Коло Крн висадили вчера Італійці міну, якої вибух знищив переважно лише італійські рови. Коли опісля італійська піхота пішла на пробій, відперто її ручними ґранатами. Ворожа артилерія на фронтї над Сочею відзивала ся місцями живійше. Дві ескадри летунів кинули бомби на високорівню Красу і коло Досоля, одначе не зробили ніякої шкоди. Зістрілено двох італійських летунів.

В Молдавії.

На боєвім фронтї на північ від Фокшанї вчора була більше оживлена тільки артилерія. Наступів піхоти не було.

В Карпатах.

В Карпатах ставить ще ворог місцями завзятий опір. Місцями виконує він протинаступи.

В области Гусятина вчора була оживлена дїяльність ворожої артилерії.

На румунськім фронтї.

СОФІЯ. Офензива центральних держав над рікою Тротуш розвиваєть ся дальше. Ліве крило Макензена посуваєть ся на Панчю й Марацешті. Російський ґенерал Щербачев силкуєть ся найліпшими своїми полками не допустити до проломаня центру. При впадї Серету зачали Росіяни офензивний рух, щоби облекшати свій фронт здовж Тротуша. Але німецькі війська коло Вардару, а болгарські в колїні Дунаю напроти Галачу стали впоперек тим змаганям. Коло Ісачель і Тульчеї малі російські відділи переправили ся на правий беріг Дунаю, але болгарські резерви зараз їх викинули на лївий беріг, забираючи їм бранців. Той наступ мав очевидно видні цїли та унеможливити відтід Болгарів з Добруджі на иншу часть фронту.

Російська офензива віддалила мир.

СТОКГОЛЬМ. „Реч“ з 13. с. м. пише: З хвилею опорожненя Галичини, Росія втратила з своїх рук застав, якою викупна могла жадати в мирових переговорах. Російська офензива віддалила мир, а протиофензива унеможливила мир на довгий час. Тепер кождий мусить признати, що мир був би для Росії полученний з упокоренем і ганьбою.

Після „Речі“ центральні держави займуть леда день Хотин з його богатою збіжевою областю, якої збору Росіяни ще до тепер не забрали.

„Все вперед“.

Павловський полк стрітив воєнного міністра плякатами:

„Проч з офензивою“; такий самий настрій слїдний в деяких ротах запасного батальону. Інваліди—павловцї і около три сотки вислужених павловських салдатів та офіцирів звернулись до Керенського з просьбою не позволити Павловцям носити старі знаки з боєвими відзнаками, бо на знаках є напись „Все вперед!“ Сі знаки повинні бути віддані полкам „18 червня“ і („Послїдні Новості“).

Стан облоги в Греції.

АТЕНИ. (Ткб.). Венізельос просив Палату о уповажнене завести стан облоги в цїлій Греції.

Розрухи в Еспанії.

МАДРИТ. (Авас). В Барсельонї повстанцї стріляли з домів і вбили одного капітана. Артилерія острілювала доми. Трьох жовнїрів ранених, атакуючих богато згинуло, а богато віднесло рани. В місцевости Сабадель вбито двох жандармів, а трьох ранено. Атакуючі понесли численні втрати. Президент міністрів, заявив, що ґенеральний страйк не вдав ся. Повстанцям не вдалось затамувати публичного руху. Поліція сконфіскувала ріжні документи, які кидають світло на весь рух.

Посол ЛЕВ ЛЕВИЦЬКИЙ.

О долю виселенців.

I. Ухвалений в послідній сесії Палати послів закон про управнене виселенців і їх матеріяльне забезпечене або так званий „Flüchtlingsgesetz“ не перейшов в Палаті панів, головно по причині становища правительства. Закон вернув до комісії Палати послів, яка дня 28. липня с. р. перевела дуже основну дебату, в котрій мали визначний дуже голос і українські посли.

Та в міжчасі видало правительство (Мін. внутр. справ) новий розпорядок, який в части іде на зустріч постановам ухваленого закона. Подаю сей розпорядок в дослівнім перекладі та спробую до него опісля додати деякі уваги.

Розпорядок Мін. справ внутр. з 23. липня 1917, ч. 45.249, звучить:

Державну підмогу управильнюеть ся почавши від 21. липня 1917 як слідує:

I. В теперішній области державної опіки над виселенцями, т. є. в Долішній Австрії, Горішній Австрії, Сольногороді, Стирії, в політичних повітах Völkermarkt і Wolfsberg в Каринтії, в Чехах, в Моравії, в західній Шлезії і у ширшій воєнній области Галичини:

Відносно до висоти підмог для виселенців і збігців і відношеня сеї підмоги до прочих правильних доходів виселенців і збігців зносить ся т. норм. розпоряджени з дня 8. марта 1915, ч. 2586; з 11. жовтня 1916, ч. 48 800; з 12 грудня 1916, ч. 63.477; з 17. цвітня 1917, ч. 65.149 ех 1916; з 21. червня 1917, ч. 19.100 і з 26 червня 1917, ч. 34.712 і заряджуеть ся:

А) державна підмога виселенців і збігців, яких розміщено по громадах на кватирах, а які не побирають державної підмоги в натурі (то є не мешкають по таборах), а є без середників до житя (mittellos) виносить:

1) для сих одиноких (alleinstehende), що постійно нездібні до праці, 4 кор. на особу денно;

2) для постійно нездібних до праці подружж (включно з лише ритуально звінчаними особами мойсеєвого віроісповіданя) о скільки вони є одинокі (alleinstehend), або не можуть найти оперти і помочи при родині, з якою живуть у спільнім домашнім господарстві, 4 кор. на особу денно, отже разом 8 кор.;

3) для иньших незаосмотрених (mittellose) виселенців і збігців по 2 корони на особу денно.

Незаосмотреними, не торкаючи заряджень під Б) того уступу, уважаєть ся сих виселенців і збігців, які не є в силі удержати з власних доходів своїх власних і тих членів родили, що живуть з ним у спільнім домашнім господарстві.

Б) Відношене збіглецької підмоги до иньших правильних поборів (доходів):

а) Пенсії інвалідів, належитости за зранене і иньші військові належности получені з одержанем медалів за хоробрість, додатки для учасників війни, як також військові причинки признані родинам покликаних до війська, не мають найменшого впливу на признане і висоту державної збіглецької підмоги.

Також виселенцям і збігцям, що одержують державну підмогу в натурі т. є мешкають по таборах, де мають мешкане і харч, маєть ся належні їм побори того рода виплачувати після висше згаданих норм без ніякого зменшеня, так, що не можна жадати від них ні хочби частинного звороту коштів їх приміщеня і прохарчованя.

б) З иньших правильних доходів не буде вчислювати ся при признаваню і вимірі збіглецької підмоги у одиноких (alleinstehend) виселенців і збігців квоти до висоти включно 2 кор. денно, а у членів родини у спільнім домашнім господарстві живучих квоти до висоти тільки разів по 2 кор., скільки членів числить домашне господарство.

в) Всякі инші доходи виселенців і збігців які перевисшають вимір доходів означених під б), инших як наведені під а) буде вчислювати ся при признаваню державної збіглецької підмоги для голови родини і для членів родини, що разом з ним живуть у спільнім домашнім господарстві, в половині квоти, яка сей вимір перевисшує (на примір при доході 3 кор. 50 сот. — підмога збігця винесе 1 кор. 50 сот.; при доході 5 кор. — 1 кор. 50 сот. тому підмога 50 сот.).

Після сього користане з правильних всяких иньших доходів чим під а) наведених родів виключує уділене державної підмоги для виселенців і збігців зглядно понизшене їх у ній лише тоді, якщо дохід, що перевисшує під б) означену висоту, досягає подвійної висоти державної підмоги, яка після установ артикулу А) сього розпорядку на побираючого і на його евентуально у спільнім домашнім господарстві живучих членів родини припадає або єї перевисшуе (в нормальнім випадку при осягненю доходу 6 кор).

Зміст сих розпорядків належить оповістити так у виселеницьких таборах, як й у громадах, де живуть виселенці на кватирах — також у рідній мові виселенців.

Рівночасно ставить ся прошене до королівського угорського Міністерства внутр. справ подати вказівки у висше наведенім змислі до відома тамошніх адміністраційних властий у Комітатах Угорщини, призначених на приміщене виселенців і збігців з сеї половини держави.

II. Для Тироля, Форарльберґа, Побережа, Дальматії, східної Шлезії і тих каринтійських областий, які не є призначені для побуту виселенців і збігців і в кінци для теперішньої тіснійшої воєнної области Галичини:

Також і в сих областях, але з виїмком місцевостий і повітів, в яких після заяви краєвої політичної власти в порозуміню з приналежною військовою властю побут виселенців є неможливий — належить ті державні в уступі I. управильнені підмоги в готівці (зачислюючи від 21. липня 1917) виплачувати там живучим незаосмотреним австрійським горожанам, котрі на приказ властий або з приводу безпосередніх воєнних небезпек свій осідок полишити або до своїх осідків не можуть вернути. Самозрозуміле, що одиниці, яких постійний осідок узнало ц. к. Міністерство внутр. справ за вільний до свобідного повороту, — є від побираня підмоги безусловно виключені.

Признаване підмог в готівці належить до політичних повітових властий тих місцевостий, в яких виселенці і збігці живуть. Сі власти мають без широкосяглих доходжень переконати ся, чи условини до уділеня підмоги заходять.

Підмоги буде виплачувати ся що 14 днів з гори в теперішнім місци побуту виселенців, або, якщо їм відтак на попереднє прошене після ново вибраного місця побуту приналежна політична власть дозволила перенести ся у инше місце і дальше користати з підмоги в готівці.

Підмогу в готівці належить записувати на конто (zu Lasten) тут. Етату, глава VII. титул 6, „опіка над воєнними виселенцями і збігцями“. Тим чином відпаде також на будуче признаване кредитів на кождочасне виплачуване підмог для воєнних виселенців і збігців, що живуть в Тиролі і на Побережі.

Державна опіка над виселенцями і збігцями, що виходить поза границі усталених підмог в готівці, а яка буде полягати в тім, що незаосмотреним виселенцям і збігцям в области державної опіки над ними (уступ I) буде уділяти ся підмог у формі одежі і обуви даром, будеть ся споматати їх даром на поли їх просвітних, суспільно-політичних і санітарних потреб — не може нокищо обнимати областий, зазначених в уступі II.

Митрополит в дорозі до Риму.

БЕРНО. Митрополит Шептицький виїхав з Фрибурґа до Риму.

НОВИНКИ.

— **Цісарська амнестія**, З нагоди своїх уродин Цісар Карло оголосив амнестію, якою дарує кару військовим особам, засудженим військовими судами ще перед 17. с. м., о скільки по засуді поводились вони так хоробро супроти ворога, що вина може бути счеркненою. Не відносить ся амнестія лиш до осіб, заслужених на кару за підбиване цін і за лихву. Уповажнене предкладати внесеня до ласки в випадках, які на те заслугують, одержало міністерство війни.

— **Відзначеня у Січовім Війську.** Найвисшо похвальне признане (signum laudis) з мечами дістали: командант технічної сотні четар др. Іван Сіяк і четар Петро Дідушок.

— **З руїн Калуша**, др Ярослав Дудикевич пише нам: Як лиш Москалі зайняли Калуш, почались всюди рабунки, морди, підпалюваня домів та насилуване жінок без ріжниці віку — навіть з церкви витягали їх московська дич та там і насилувала. Щоби уявити собі положене жителів Калуша вистане сказати, що там господарювала „дика дивізія“. По інформаціям о. сов. Стефановича з Кут, якому оповідали про те російські офіцири, дика дивізія се не правильна армія а рід платних добровольців, зложена по більшій части з племен кавказьких, як Чеченці, Кабардинці, Осетени. Вони і в часі мира славні зі своїх грабівничих наїздів, тож правительство російське боючись лишати їх дома, при помочи ріжних обіцянок — як призволу на рабунок в занятих місцевостях, та досить високої заплати (до 30 рб. місячно) потворило з них військові відділи і відіслало на фронт.

Крім „дикої дивізії“ „гуляли“ по Калуши „Корніловци“. Се відділ добровольців утворений з ріжних частий армії.

Обі сі формації здобули рекорд що до жорстокости та звірського поведеня супроти мирного населеня.

Цікава річ, що в Калуши знищені лише українські інституції, що найбільше потерпіли від чеченської дичі наші визначні люди як др Куровець, о. сов. Петрушевич, а польські інституції (бодай до виїзду дра Курівця) остали неткнені.

Що переніс др Куровець та його жінка, сего не в силі висказати жадна людська мова. Під замітом, що др Куровець австр. шпіон, накинулась на него салдатська дич та страшно знущалась над ним та його жінкою. Синці від ударів прикладами крісів еще до нині вкривають ціле тіло; вкінци ограбили обоїх та ледви чи булиб уратували своє житє колиб не сотник чеченського полку Шакир Амегович Парапетов та 2. офіцирів Українців приділених до служби командантови міста Калуша. Вони то уратували дра Курівця, його жінку та проживаючі у вих на феріях студентки Володимиру та Кекилію Волянські, бувші учительки в Володимирі Вол., від неминучої смерти. Коли пп. Курівці ограблені майже до послідного, скатовані, босі утікли та скрились у о. сов. Петрушевича, салдати робили ревізії по всіх домах щоби дістати їх живих в свої руки. Тоді згадані офіцери упередили пп. Курівців о тім, через 2 дни стерегли, а коли вже неможливо було їх зберегти підводою вивезли поза Вістову звідки вони і пп. Волянські через Станіславів-Чернівці стрічаючи всюди прихильне відношене української адміністрації окупаційної дістались до Криворівні, де тепер перебувають (повіт Косів).

Розуміеть ся, що др Куровець страшно пригноблений. Не дивниця отже, що знищене його матер. еґзистенції, а еще більше всіх наших інституцій, в котрі він вложив стільки свойого майна та майже 30 літної праці, викликали у нього прояви серцевої хороби.

— **Чи скрутить хто карк польським безправствам.** На днях розіслало М. бюро роздачі хлібових карт у Львові так властителям реальностий як і поодиноким родинам друки до виповненя виготовлені виключно в польській мові. Не знаємо, о скільки хто з поодиноких мешканців Українців запротестував проти такоге поспішного „wyodrębnienla Galicyi“ через Міське бюро роздачі хлібових карт, але чи запротестували бодай наші інституції як „Дністер“, „Земельний Банк“ і ин. проти такого „wyodrębnienia“. — А—ч.

— **І тут політика.** Дістаємо таке письмо: Будучи дня 16. VIII. на обіді в ресторані Людвіґа, де ходить много Українців, зажадав я від обслугуючих там панночок — щоб порозумівались зі мною по українськи, — на те платнича сказала мені, що її „нікт не змусі“ говорити по українськи, а коли я зажадав — щоб прийшов властитель, відповіла що нема його в дома.

Чи п. Людвіґ думає, що як до обслуги українських гостий буде удержувати шовіністичний персонал — численні його постійні гості-Українці не витягнуть з того консеквенцій? Се вже в друге в тім льокали мені таке лучилось — і я для задоситьучиненя вважаю за вказане, щоби п. Людвіґ поучив свій персонал

або й усунув таку, що не вміє порозумітись з українськими гістьми. Базилевич курат.

— **Міністерське пересиленє на Угорщині.** Довідуємось з поінформованої сторони, що димісія ґр. Естергазія є неминучою. Діла президента міністрів тимчасово обійме ґр. Апоні. Президентом має стати Людвик Навой.

— **Шеф ґенерального штабу барон Арц** членом палати панів. Найвисше відручне письмо до президента міністрів містить іменоване шефа ґен. штабу бар. Арца доживотним членом Палати панів.

— **Мала замітка**, Перед кількома місяцями був оголошений конкурс на літературні матеріяли для нового календаря „Просвіти“, а небавом здає ся появить ся і сам календар. Я позволю собі звернутись до редакції календаря зі слідуючою смирною заміткою, Видане, що виходить від так поважного товариства і призначене на науку для всего народу, повинен в огляді наших передових мужів, покійних а ще більше живучих, містити лиш такі личности, що поклали для народу видні заслуги і мають для него справдішне значінє. Се буде і для дотичних мужів заслужена нагорода за положену працю, тай стане і для других добрим прикладом до наслїдуваня. Таких мужів маємо ми, Богу дякувати, досить у всіх станах і в ріжних сторонах і їх то повинні ми перед очи народу виводити. За те люди, хоч би як чесні і в своїм тіснім становім обовязку совісні, котрі однак для ширшої суспільности нічого не зробили, для загалу є незвісні і котрих житеписи нічого для народної справи не виказують, не повинні рішучо у всенароднім виданю находитись. Се було би крайне маловажене, а навіть деморалізоване публики! Хто отже з пп. літератів бажав би свому своякови або приятелеви зробити таку честь, хай иде з такою річю до приватних видань а не надуживає всенародного видавництва. Гадаємо, що для ухиленя можливих особистих колізій редактора або односторонної оцінки, не повинна така річ залежати від самовільного суду кождечасного редактора, але від постанови прозидії „Просвіти“. Підношу сей голос прилюдно, щоби такі промахи не повторялись у нас на будуче, — Селюх.

ОПОВІСТКИ.

Неділя, дня 19. серпня 1917.

Нині: 19. серпня гр.-кат. С. Пр. Госп., римо-кат. Людвика.

Завтра: 20. серпня гр.-кат. Домета, римо-кат. Стефана

○ Товариство взаїмних обезпечень „Днїстер“ просить своїх Делеґатів, Всч. ОО. духовних і взагалї своїх прихильників у відбитій тепер части Галичини і Буковини, щоби по можности, як найскорше повідомили Товариство про стан аґенцій і аґенційних актів, як і про те, чи аґент є на місци, а єсли його нема — якого лишив заступника, зглядно хто надававби ся на заступника аґента, а в кінци котрий найблизший почтовий уряд зістав реактивований. Всїх П. Т. аґентів, які остали в місци осідку своєї аґенції взиває ся, щоби безпроволочно повідомили про те Товариство. 2—3

З австрійського звідомленя.

На Італїйськім фронтї:

Вчера в полудне на фронтї над Сочею розгорілись тяжкі гарматні борби, які нині рано поширились на всю область між Hrzli Vrh і морем. Огонь італійських гармат і метавок мін сягає далеко поза нашу лінію. Наші батерії одвічають і ділають проти збираня італійських військ поза фронтом. В Каринтії і на тирольській границі не було нічого важного.

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 17. серпня.

Східний фронт:

Між Балтійським а Чорним Морем були тільки малі бої на передполях. При переважно умірковanім огни положене незмінене.

На фронті архикн. Йосифа наступ австроугорського полку д. 16. серпня на полудни від Ґроцешті увінчав ся повним успіхом. Ворога з укріплених становищ при помочи штурму выкинено; кромі високих кровавих втрат, втратив ворог в полонених 1600 людий, 1 гармату і 18 скорострілів. Від початку операцій на сходї д. 19. липня дістало ся в східній Галичині, Буковині і Молдавії в руки союзних військ: 655 офіцирів, 41.300 жовнїрів, 247 гармат, 546 скорострілів, 191 метавок мін, 50.000 крісів. З военного матеріялу здобуто: великі маси муніції, 25.000 ґазових масок, 14 панцирних автомобілів, 15 тягарових автомобілів, 2 панцирні поїзди, 6 наладованих зелізничих поїздів, кромі того 26 льокомотив, 218 вагонів, богато літаків, великі скількости возів і засобів поживи.

На західнім фронтї:

Фронт пільного маршалка баварського наслідн. престола Рупрехта:

На побоєвищи в Флявдрії зміг ся огонь артилерії на побережу і на північний схід від Іпери знов до найбільшої сили; зрештою був огонь слабший, чим останними днями.

По обох боках зелізниці Boesinghe Itaden наступив по полудни ворожий сильний, нечайний, частинний наступ, при якім по завзятій борбі втрачено Langenmarck; ми лежимо в плоськім луку коло села.

В Артоа приготовили ся під охороною сильного огню анґлійські війська на північний захід від Lens до наступу. Наш винищуючий огонь не позволив наступови розвивути ся. Нічні слабші наступи ворога відперто.

Фронт пруського наслідника престола:

Над Chemin des Dames жива діяльність артилерії коло Cerny, в західній Шампанії, передовсім коло Heilberg, на полудневий захід від Moronvilliers.

Коло Верден наступав ворог знов дуже сильно аж до глибокої ночі.

Перший ґенеральний кватирмайстер Людендорф.

Надіслане.

За сю рубрику редакція не відповідає.

Оголошеня.

Видає і відвічає за ред.: Др. Сидір Голубович. Друкарня А. Гольдмана, Львів, ул. Сикстуська 19.